

Lengyelország reformok előtt – súlypontban az államháztartás

Wisniewski Anna

Gyors növekedés és kedvező fiskális eredmények jellemzik a lengyel gazdaságot. A 2006-ban még 6,2 százalékos növekedés 2007-ben 6,5 százalékra gyorsult. A világgazdasági folyamatokra reagálva a növekedési ütem 2008-ban némileg lassul. Erre az évre 5,3 százalékos, 2009-re pedig 5,0 százalékos növekedést prognosztizálnak a gazdaságkutatók. A kedvező konjunktúra hatására a lengyel költségvetés helyzete is javult: a 2006-ban még 4,3 százalékos GDP-arányos hiány 2007-re 3,8 százalékra, majd 2007-re a maastrichti referenciaszint alá, vagyis 2,0 százalékra csökkent. Az előrejelzések a hiányszintet 2008-ban 3,0 százalékra, míg 2009-ben 2,9 százalékra teszik. A kedvező gazdasági folyamatok az államadósság GDP-arányos mértéke tekintetében is éreztették hatásukat: az adósságállomány 2005-ben 47,1 és 2006-ban 47,6 százalékos GDP-arányos mértéke 2007-re 45,2 százalékra csökkent, illetve a várakozások szerint 2008-ra 43,4, illetve 2009-re 42,3 százalékra mérséklődik. Az infláció szintje némileg magasabb a 2005 és 2006-ban jellemző 2,2, illetve 1,3 százalékos árnyövekedésnél. 2007-ben 2,6, valamint az előrejelzések szerint 2008-ban már 4,0, 2009-ben pedig 3,4 százalékos infláció várható a lengyel gazdaságban.

A kedvező gazdasági folyamatokat elősegítették a világgazdasági folyamatok, amelyek azonban az idei évtől kezdve a lassulás, valamint az inflációs nyomás veszélyével fenyegetnek. Lengyelország ugyanakkor az elmúlt évek politikai bizonytalanságai és sorozatos kormányváltásai után (az uniós csatlakozás óta öt kormány váltotta egymást) a 2007. októberi választások nyomán stabil kormányzás, valamint átfogó reformprogram elé néz, amely lehetőséget ad a kedvező folyamatok fenntarthatóságának biztosítására. A gazdaságpolitikájában liberális eszméket követő, de konzervatív gyökerű Tusk-kormány három pillérre ala-

pozza reformprogramját. Ennek megfelelően tervezik a privatizáció folyamatának befejezését, a versenyképesség és növekedés ösztönzése érdekében az adóreformot, és az egyensúly fenntartása miatt az államháztartás kiadási oldalának átalakítását.

Privatizáció. 2008 április végén a parlament elfogadta azt a privatizációs csomagot, amellyel a 90-es évek lassú és nem átfogó privatizációs folyamatát követően még a ma is állami tulajdonban maradt vállalatok jelentős részét tervezik értékesíteni. A privatizáció a gazdasági átalakulás egyik legvitatottabb kérdése volt Lengyelországban is. Annak módjáról, előnyeiről, hátrányairól és az állami vagyon eladásának erkölcsösségéről, a versenyképesség növeléséről évekig (sőt évtizedekig) folytak viták. Az elmúlt években kormányzó Jog és Igazságosság Párt, amely a jelenlegi lengyel parlamenti felosztásban a legnagyobb ellenzéki pártnak számít, komoly fenntartásokat fogalmazott meg a vállalatértékesítési tervekkel szemben, azonban részarányuk nem volt elégséges a program „megtorpedózásához”. A törvény elfogadása a mintegy 1237 állami tulajdonban maradt vállalat több mint felének értékesítéséhez, vagyis összesen 740 vállalat privatizációjához nyitotta meg az utat. A most értékesítésre kínált lengyel vállalati vagyon mindemellett korántsem a kicstári vagyon legjavát képviseli. A legértékesebbek közé tartozik a RUCH lapterjesztő vállalat, ahol egyelőre csak a kisebbségi részvénytársaságot kívánják eladni, és hasonlóan óvatosan kezeli a Tusk-kormány az eddig rendkívül sok vitát kiváltó PKO bank privatizációját, amelyben 30 százalékos tulajdonrészt továbbra is fenn kíván tartani magának az állam. A varsói tőzsde értékesítése is megkezdődik, aminek első lépéseként az idén tőkeemelést hajtanak végre, s csak ezt követően keresnek stratégiai befektetőt a cég megvételére.

Az értékesebb cégek mellett hosszú a listája a problémás ágazatoknak, amelyeknek terhétől most igyekszik megszabadulni a lengyel állam. Eladásra kínálják a rendszerváltást szimbolizáló gdanski hajógyárat, de a sziléziai bányáktól és az energetikai és gázipari nagyvállalatoktól is igyeksenek majd megválni. A következő négy évben a tervek szerint évente mintegy hétmilliárd PLN (kb. 500 mrd forint) többletbevételt jelenthet a költségvetésnek a privatizáció folyamatának befejezése. Mindez korántsem jelenti az állam teljes kivonulását a vállalati szektorból. Az úgynevezett érzékeny területeken, mint az olajipar vagy a fegyvergyártás, továbbra is fenntartja pozícióját és ellenőrző szerepét.

Az államháztartás kiadási oldala. A konzervatív-liberális vezetés nem titkolt szándéka, hogy reformcsomagjával a gazdasági transzformáció folyamatát kívánja befejezni, illetve az állam kivonulásával az érintett vállalatok (ágazatok) versenyképességének és a foglalkoztatási helyzetnek a javítására törekszik. Ez utóbbi feladat még mindig kulcskérdése a lengyel gazdaságnak. Annak ellenére, hogy az uniós piacok megnyitása óta kétmillióan vállaltak hivatalosan munkát a nyugat-európai munkaerőpiacokon, a munkanélküliségi mutató még mindig 11 százalék felett van (bár jelentősen csökkent az uniós csatlakozás idején mért 19 százalékról). A privatizáció a generált bevételeknek köszönhetően komolyan javítja majd a kormány mozgásterét. A bevételek 40 százalékából demográfiai tartalékalapot terveznek létrehozni a nyugdíjak hosszú távú finanszírozhatóságának biztosítására. A további reformtervek kísértetiesen emlékeztetnek a magyarországi célokra. Nyugdíjreform, egészségügyi és oktatási reform. Most vezetnek be fontos változtatásokat a nyugdíjazás szabályaiban, vagyis a lengyelek is csak később mehetnek nyugdíjba a felemelt korhatár miatt, a korai nyugdíjazás intézményét jelentősen szigorítják, illetve az agrárgazdálkodók speciális nyugdíját is átalakítják. A nyugdíj és az állami szféra bérindexálása sem lesz automatikus. Az államháztartási reformba szerencsésebb helyzetben kezd bele a lengyel vezetés, mint a magyar: egyrészt nem kell fiskális megszorítással párosítani a kiadási szerkezet átalakítását, mert a költségvetés egyensúlya adott, másrészt kellő növekedési lendület biztosítja a fenntarthatóságot is. Ennek ellenére a lengyel kormány radikális változtatásokat tervez a bevételi oldalon is.

Adóreform. Az államháztartás bevételi oldalán egykulcsos (egyelőre nem konkretizált, de várhatóan 18 százalék alatti) adó bevezetését tervezik, akár már 2009-től. Az új kormány mottója, hogy a gyors növekedés és a foglalkoztatás javítása a legjobb szociálpolitika, az ország nemzetközi versenyképességét és vonzerejét pedig tovább javíthatja ez. A lengyel adóreform nyilvánvalóan a közép-kelet-európai térségben is átrendezheti a versenyképességi erőviszonyokat, s a tőkevonzás tekintetében is változásokat hozhat. Az egykulcsos adóra épülő rendszer bevezetése az államháztartás egyensúlya szempontjából jelent komoly kihívást a gazdaságpolitika számára, ami ugyanakkor a gazdasági versenyképesség szempontjából mégis támogatandó lépés a gazdasági szakértők szerint.

Euró-csatlakozás. Az egykulcsos adó bevezetésének időzítése mindemellett körültekintést igényel. Különösen most, amikor a lengyel fiskális pályát a maastrichti háromszázalékos GDP-arányos hiányszint alá sikerült szorítani 2007-re, a növekedésnek köszönhetően az államadósság szintje is csökkent az elmúlt évben (a GDP 45 százalékára). Az út tehát a jelenlegi pályán haladva akár a visegrádi országok közül éppen Lengyelországot tehetné a soros esélyesnek az euróbevezetésre, feltéve, hogy a jelenlegi kedvező fiskális és monetáris pálya fennmarad. Éppen ezért gondolkodik komplex reformcsomagban a lengyel gazdaságpolitika, vagyis a bevételi oldal reformja és a gazdaságélénkítés együttes stratégiája mellett a kiadási oldal átalakításának harmasával igyekeznek a fenntarthatóságot biztosítani.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu honlapról